

ABONAMENTUL:

un an . . . 28.— Cor.
 jumătate an 14.— „
 3 luni . . . 7.— „
 o lună . . . 2.40 „
 Pentru România și strălinate:
 un an . . . 40.— franci.
 Telefon
 în oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi Nrul 1/a

INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Multumite publice și Loc deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisurile nu se înapoiază.

Goana după visuri, sau Nebunie incurabilă.

Arad, 5 Noembrie.

Dăm mai la vale în întregime un articol al lui „Hirlap” apărut la loc de frunte în numărul 4 Noembrie n. 1914 sub titlul „Maghiarimea rășboiului și după rășboi”. Din cauza cenzurii nemernice delatate ori ce comentariu, lăsând s'o facă aștia iubiiții noștri cetitori, cărora deosebit le dădăm atențiunea asupra acestui articol. — N.

„Rășboiul este piatra de încercare a omului individual și a forței rasei. Dar din cauza aceasta în monarhia noastră el mai este piatra de probă a încrederei politice și a loialității față de patrie și dinastie. Rassa maghiară a probat această multiplă încercare în mod atât de strălucit, atât pe câmpul de rășboi, cât și în politică, încât poate fi arătat ca exemplu tuturor raselor din monarhie. De pe acum grăbim să stabilim în socotina națiunii maghiare acest învățământ al rășboiului, deoarece vrem să asigurăm națiunii maghiare pentru timpul după ce se va termina rășboiul consecințele și folosul acestor merite acum recunoscute.

Monarhia va ieși învingătoare din acest rășboi. Dar învingătoare trebuie să iasă și națiunea maghiară în cadrul monarhiei. Maghiarimea își varsă sângele și averea pentru asigurarea tronului dinastiei de Habsburg, pentru întregitatea teritorială a țării ei, pentru autoritatea ei europeană; aceste mari merite cer rășplată. Soldații unguri pretutindeni au fost cei dintâi în ploaia de gloanțe,

unde se cere jertfire de vieți. Ungurii vor trebui să fie dintâi și la împărțirea recunoștinței și a rășplătirei.

Rășboiul ne-a găsit neuniți în politică, în luptă strașnică de drept public, dar tradiția loialității și a iubirii de patrie a contopit partidele adversare, națiunea a uitat orice doleanță, unită într'o falangă puternică ea a ridicat forța și greutatea monarhiei. Această manifestație politică unitară a maghiarimei trebuie să aibă ca rezultat creșterea forței politice și a greutății maghiarimei în monarhie. A sosit momentul istoric, când trebuie să se valideze sfatul profetic al lui Bismarck, care spusese că, *Habsburgii în interesul lor propriu să-și pună tot sprijinul lor în Ungaria.*

Sistemul politic, care a favorizat naționalitățile parte descentralizatoare, parte gravitând în afară, atât în Ungaria cât și în Austria, — a căzut pe câmpul de luptă. Nu vom mai suferi reînvierea acestui sistem. Iar, ceea ce noi propovăduim în teorie, adică, trebuința fortificării germanismului din Austria și a maghiarimei din Ungaria și punerea lor de stăpâni în aceste țări, în practica rășboiului ni se prezintă acum ca un adevăr indiscutabil.

Hârția de bancă austro-ungară în zece limbi anunță cât valorează? Din acest fapt dușmanii noștri au făcut deducțiunea, că întreaga monarhie are puțină valoare. Ei nădăjduiau, că ea se va desmembra în zece feluri de națiuni. S'au înșelat. Atât popoarele Austriei, cât și ale Ungariei au rămas credincioase dinastiei; soldații de zece națiuni luptă pentru monarhie. Aceasta ne dă siguranța învingerei noastre și mărirea noastră în afară.

Dar aici acasă, noi între noi vom putea totuși face oarecari deosebiri.

Chiar și dușmanul, judecătorul cel mai competent, face deosebire între soldații cari luptă contra lui, când *mai tare se teme de Unguri.* Toți soldații noștri își fac datoria, dar *Ungurul mai face ceva afară de datorie, iar acest ceva este ceea ce răpește cu sine și pe ceilalți soldați de alte neamuri și decide cele mai multe lupte.*

Istoria încă va face o deosebire dreaptă între populația civilă a acestui period. Ea va stabili că *a fost deosebire în straturile singuraticelor naționalități ale diferitelor teritorii a monarhiei.*

Rusia și Serbia își întemeiasă întreaga campanie pe credința, că prin corupții și agitații vor atrage naționalitățile noastre în partea lor; doar ele de ani de zile au subminat unele teritorii ale monarhiei noastre. După atâția bani și atâta agitație e și firesc că aici-colo între cei amăgiți s'au găsit spioni și trădători de patrie. Rezultatul, dovedit însă, că numărul acestora a fost mai mic acolo, unde supremația maghiară parte a înăbușit această acțiune a dușmanilor, parte a contopit naționalitățile în sânul său: în *„națiunea proprie”;* câtă vreme însă numărul acestora era mai mare în Austria și Croația. Deci, s'a dovedit că *hegemonia maghiară este cea mai puternică fortăreață de apărare a unității statului și a siguranței tronului.*

O neîncredere dublă a slăbit până acum viața noastră de stat. Față de întreg poporul maghiar s'a manifestat o anume neîncredere. Nădăjduim că după rășboiul acesta, aceasta va dispărea cu totul dela orice loc înalt, iar toți factorii monarhiei vor ajuta construirea celei

Cele patru fete de împărat.

II.

Soare-mpărțitor de viață
 Am plecat azi dimineață
 Calea depărtărilor
 Drumul trist al zărilor
 Drumul zărilor cernite
 Tot cu ceață-mpropodite

Am venit cu jalbă mare
 Pân' la tine sfinte soare

Că mă doare inima
 Ce-am văzut în lumea mea:
 Numai turturi glăsuiesc
 Peste 'ntinsul pământesc
 Numai turturi plâng și mor
 În tăcerea nopților...

Suspinau în cale plopilor
 Dar le înghețară stropii
 Lacrimilor ce vărsau
 Plopilor bieții cum plâneau...
 ...Lângă pluguri ruginite
 Mor cântările vrăjite
 Moare glasul doinelor
 De durerea moinelor...
 ...Numai Leana

Cosânzeanu
 Cu comoară de povești
 Stă la vetre românești
 Și 'n vraja spuselor
 Cântă glasul fuselor
 Cântă fusele și mor
 În tăcerea nopților...

...Și pe mână rezimat
 Codrul fruntea și-a-nălțat
 Și gemea
 Și se sbătea
 De să-ți rupă inima...
 Și-a căzut bătut de ger
 Codrul crai, codrul stingher
 Și sub cap bietul avea
 Numai vâl de albă nea
 Perina din foi uscate
 Și-n ochi lacrimi-nghetate.
 Doar stejari mai hohotesc
 Noaptea când criveți pornesc
 Toți cu trimbite de ghiață
 Și călări pe sură ceață...
 Și stejarii plâng și mor
 În tăcerea nopților...

Soare-mpărțitor de viață
 Am plecat azi dimineață
 Drumul zărilor cernite
 Tot cu ceață-mpropodite

Am sosit cu-o rugă mare
 Pân' la tine sfinte soare

Dă poruncă vântului
 Să ducă pământului
 Soapte dulci de mângâiere
 Și vestiri de înviere...

Că pe 'ntinsul pământesc
 Numai turturi glăsuiesc
 Numai turturi cad și mor
 În tăcerea nopților...
 Peste 'ntinsul pământesc
 Numai stelele lucesc
 Numai stelele jelesc
 Codrii ni se pustiesc...
 ...Că stejarii plâng și mor
 În tăcerea nopților...

O. Hulea.

Insemnări

despre Anuarele institutelor noastre de învățământ pe anul școlar 1913-1914.

(Continuare).

4. Liceul din Năsăud. Anuarul acestui liceu se prezintă în condițiunile cele mai excelente. E anuar festiv, pentru că comemorează împlinirea a 50 de ani dela deschiderea acestui liceu (4 Octombrie 1863 - 4 Octombrie

mai puternice fortărețe: STATUL UNITAR NAȚIONAL MAGHIAR.

Dar a slăbit și neîncrederea națiunii maghiare față de anume straturi ale naționalităților. Cu bucurie și cu mulțumire constatăm, că în aceste zile grele, o parte a concetățenilor noștri de altă limbă s'a contopit cu Maghiarii. Primim cu iubire pe acei cari cu iubire se apropie de noi.

Totdeauna am propovăduit contopirea pe cale pașnică, iar după ce vom lăsa din mâni armele sângeroase, vom lupta iarăș tot numai cu arma culturii naționale. Dar dreptatea cere să anunțăm cu bucurie faptul, că toate națiunile din lume au dat spioni și trădători; **INSĂ N'A PUTUT FI GĂSIT UN SINGUR SPION SAU TRĂDĂTOR UNGUR.** Nici-când să nu se uite această dovadă fără pereche a caracterului drept, a neștrămutatei iubiri de patrie și a loialității națiunii maghiare. Cu atât mai puțin să nu se uite aceasta la Viena.

În acest război națiunea maghiară nu se conduce de nici o țintă sau scop; nu vrem să cucerim teritorii. *Noi vrem numai să fim stăpânii acestui pământ, pe care părinții noștri l'au cucerit cu sângele lor și pe care acum fiii noștri îl stropesc cu sângele lor.*

Acest folos îl așteptăm să ni-l aducă acest războiu”.

Rolul Italiei în actuala conflagrațiune.

— Italia putere balcanică. —

349
Totul „Mattino” din Neapol. cunoscutul scriitor „duardo Scarfoglio, sub titlul „Pielea ursului” scrie un însemnat articol în care exprimă ideea că ori care ar fi conlucrarea Italiei la o încetare cât mai repede a conflictului european, ea nu va juca nici rolul curtezanei care își vinde grațiile, nici rolul mercenarului, care își închiriază spada; ea nu va intra în horă pentru a dobândi dela unul sau dela altul din beligeranți o parte din prada sângeroasă, ci pentru a apăsa cu toată forța pe balanță și a face ca victoria să incline de partea dreptății fără care nu va putea fi pace adevărată și trainică.

În situațiunea sa, în aparență smerită, de stat netural, Italia este stăpânită de o mândrie înaltă, simte puternic plinătatea puterii sale și măreția și nobleța rolului ce a știut a și-o rezerva; și se înșală cu totul cine ar crede că ea se va mulțumi de a fi unealta unuia sau altuia.

Italia pretinde că în drama uriașă ce se desfășoară sub ochii noștri ea reprezintă unul din principalii factori și că menirea sa este de a îndrepta catastrofa finală spre drumul unde se vor întâlni dreptul celor mai mulți și interesele sale naționale.

Nu de astăzi noi afirmăm trebuința neapărată pentru Italia de a deveni o putere balcanică. Din primele zile în cari izbucni revoluțiunea otomană, noi propuneam alcătuirea în jurul Italiei a unei ligi a tuturor popoarelor balcanice”.

Scriitorul adaugă că dacă mănunchiul balcanic în jurul Italiei nu s'a putut constitui atunci, trebuie să se înfăptuiască acum, mai înainte de a intra războiul în faza sa decisivă, mai înainte de a se ivi în Balcani un învingător lacom de a culege roadele izbânzei sale.

Pentru ca această operă să nu fie plăzmuată în aer, pentru ca să aibă o bază și o rădăcină în pământul în care chiar trebuie să se întâmple, este nevoie de un lucru: ca Italia să devină de fapt o putere balcanică și aceasta este chiar motivul ocupării orașului Valona.

Să nu încerce acei ce nu cunosc situațiunea Albaniei să răspândească în jurul acestei chestiuni panica pentru a devia guvernul dela un demers care se impune de urgență. Albania este în prada foametei și cere un lucru: pâine, cuvânt ce iese din fiecare gură a multimei ohibuite. Ori cine va ști, în locul ambițiilor răutăcioase și intrigilor, să le aducă Albanезilor pacea, așa ca fiecare să poată să-și cultive în liniște ogorul, acela va fi considerat ca un prieten și ca un binefăcător.

Și apoi fiindcă ceasul întrării Italiei în Balcani a sunat și toate popoarele balcanice, dela Marea Neagră la Adriatică, invoacă pe Italia de care nu au nici un cuvânt de a se feri, totii Albanезii așteaptă cu o nespusă nerăbdare năsal istoric care va face din Italia o putere balcanică.

Să se îmbărbăteze dar cei fricoși și să aibă răbdare, și vor vedea că marinarii italieni vor fi primiți pe pământul albanez întocmai cum se primesc primăvara cocostârcii cari vestesc sfârșitul iernei și reînvierea naturii.

Declarațiile contelui Tisza despre «energia națională maghiară» — și altele.

Ministrul președinte, contele Tisza i-a convocat de-năzi pe redactorii cotidianelor din Budapesta, cărora le-a făcut mai multe declarații asupra călătoriei sale de inspecție în părțile nord-estice ale țării.

Cu privire la holeră primul ministru a spus că primejdia e înlăturată, întrucât în nici o parte nu a luat proporțiile unui flagel; iar unde se mai constată cazuri izolate, se iau dispoziții pentru sufocarea ei.

Despre invaziunea rusească în Ungaria a constatat că Rușii au făcut puțină pagubă, fiind ei cu considerație mai ales față de persoanele și avutul celor rămași acasă. Numai în unele case părăsite au făcut stricăciuni.

Rușii i-au apărat pe Rutenii și le-au promis că vor moșteni avuturile celor fugiți. În prăvăliile și locuințele părăsite le-au dat voie să jefuiască. Impotriva acestor acte criminale ordinare acum s'a pornit cercetare. Înaintea tribunalului militar s'au pertractat numai foarte puține cazuri de spionaj și trădare de patrie, constatându-se că Rutenii de cele mai multe ori numai sub presiune rusească s'au dat la astfel de fapte. Pe de altă parte se constată că s'au aflat și unii concetățeni de ai noștri ruteni, cari au murit moarte de martir nevoind să dea destăinuirii dușmanului, alții cu periclitarea vieții au ascuns și căutat mulți soldați răniți, ori s'au împotrivit când s'a încercat jaf.

În general atât în părțile acestea foarte expuse ale țării, cât și în întreaga Ungaria, putem constata cu bucurie și mândrie, că **statul maghiar național a exercitat putere atractivă asupra cetățenilor de buze nemaghiare și naționalitățile apăsate de trâmbitata „jefărie maghiară” și-au împlinit datoria cu credință, loialitate și sufletire.** Asemănând purtarea Rutenilor din Ungaria cu a celor din Galizia, respective a Sârbilor dela noi cu a celor din Croația — evident că în Ungaria propriu zisă, unde naționalitățile se contopesc în **statul maghiar național**, au fost mai puține apariții condamnabile.

În aceste zile mari a ieșit la iveală adevărul indiscutabil și învățământul că **statul maghiar întemeiat pe bază națională asigură mai bine credința patriotică a locuitorilor de diferite buze ai țării, decât organizația mai slabă a altor regiuni; alt adevăr prețios că adevărata cohesiune a monarhiei, prin urmare energia vitală, politică și militară a ei nu trebuie căutată în organizațiile de stat impusă nouă și care e în contradicție cu dorul de independență al națiunilor maghiare și cu drepturile ei istorice, ci din contră în aceea organizație de drept public a dualismului și parității, care în cadrele de mare putere a monarhiei asigură dezvoltarea forțelor și acțiunea jorfitoare a întregii națiuni maghiare.**

1913). Deși în urma crizelor de tot soiul (financiară, economică etc.) ce au bântuit anul trecut, s'a renunțat la aranjarea unor serbări jubilarie mai mari, totuși, trebuie să recunoaștem, serbarea comemorativă a Năsăudenilor a fost demnă și impunătoare. Ea s'a ilustrat mai întâi prin întemeierea unui fond jubilar cu menirea să ușureze soarta elevilor sârmani, fond la care vor fi invitați să contribuie toți foștii elevi ai liceului; apoi prin o frumoasă publicație jubilară datorită școlii profesori Virgil Șropa și Dr. N. Drăganu. Istoria scoalelor năsăudene, un volum de 414 pagini și împodobit cu 17 ilustrațiuni, din cari o parte s'au anexat și la acest anuar (chipul gimnaziului vechiu și al celui nou, portretele foștilor și actualilor profesori, steagul gimnazial, apoi vederi din biblioteca și muzeele gimn. etc.) Ba, la inițiativa dlui Constantin Moisil, profesor în București un grup de foști elevi au bătut și o medalie comemorativă, a cărei față reprezintă pe zeii Marte și Minerva, venerați așa de mult de urmașii foștilor grănițeri, cu inscripția: „Prinos grănițerilor din ținutul Năsăudului, păzitorii moșiei strămoșești, susținătorii culturii românești”, iar de altă parte vechea: „Virtus romana rediviva”. Reversul medaliei înfățișează o alegorie a învățământului și are inscripția: „La 50 de ani dela înființarea gimnaziului românesc din Năsăud 1863—1913”. — Discursul festiv în ziua aceea memorabilă l'a rostit d. prof. Dr. N. Drăganu, arătând fazele prin cari a trecut liceul dela întemeierea lui până în zilele noastre. Tot dsa descrie jubileul întreg în fruntea anuarului. Dsa a mai publicat apoi un studiu filologic despre două manuscrise vechi: Codicele Teodorescu și codicele Marțian în ed. Academiei Române. apoi diferite notițe etimologice și dări de seamă. D. Augustin

Bena a compus: „Furtuna pe mare” tablou muzical pentru cor mixt și orhestră.

E într'adevăr laudabilă activitatea ce-o dezvoltă profesorii de muzică la institutele noastre de învățământ: D. Iacob Murășanu la Blaj, d. George Dima la Brașov, d. Francisc Hubic-Vertileanu la Beiuș care a publicat deja o admirabilă liturgie, mult mai apreciată și în străinătate („Sfântul” din această liturgie se cântă în Burgkapelle din Viena, iar „Cuvine-se” în „Domnița Balașa” din București etc.)

5. Anuarul gimnaziului din Brad nu-l avem, deci nu putem vorbi despre el.

Scoalele civile de fete.

1. Școala de fete a Asociațiunii din Sibiu, alături de școala civilă de fete din Blaj e cea mai veche școală civilă de fete. În fruntea acestui anuar d. Sabin Opresan publică, după pedagogul german Georg Kerschesteiner, câteva păreri întemeiate despre „educația caracterului” Fiecare om vine pe lume cu anumite predispoziții și înclinații cari indică oarecum ce poate deveni cineva și ce nu. De aici urmează că nu se poate forma caracterul, cum se formează oala din lut, bunăoară, ci numai desvolta amăsurat predispozițiilor și înclinațiilor existente. Adevărurile acestea par așa de simple și de naturale încât crezi că nici nu mai trebuie demonstrate. Și totuși nu cere oare lumea de atâtea ori dela școală, să facă dintr'un buccin și bătucit un om inteligent, dintr'un individ certat cu morala un conducător în viața publică etc.? Ceea ce poate face școala în dezvoltarea caracterului este: să dea direcția încurajând pornirile cele mai nobile și generoase ale e-

levilor și combatând, ba chiar suprimând pornirile josnice și distructive. Și direcția se poate da prin instrucție, prin luminare, prin laude și îndemn. Un adagiu pedagogic zice: „Samănă o dorință și vei secera o faptă; samănă o faptă și vei secera un obicei; samănă un obicei și vei secera un caracter; samănă un caracter și vei secera o soartă!” Asupra acestor adevăruri insistă și d. Sabin Opresan în studiul său despre educația caracterului, dar, firește, cu totul în altă ordine de idei și cu alt material de argumentație. Studiul e temeinic și clar scris; din parte-mi observ numai că așa fi dorit mai multă stăruință asupra importanței educației fetițelor noastre, pentru că trebuia să ne pătrundem cât mai curând de adevărul că educația fetelor e tot atât de importantă dacă nu chiar și mai importantă decât educația băieților. Cel ce a educat bine o fetiță, o viitoare femeie și mamă, acela a asigurat educația morală a unei generații întregi.

2. Școala civilă de fete din Beiuș. Considerațiile de mai sus au îndemnat pe scriitorul acestor rânduri să dedice elevelor în anuarul școlii civile de fete din Beiuș câteva sfaturi cari le pot prinde bine în viață, în contactul cu ori cine și cu ceilalți oameni, precum și câteva îndemnuri pentru viitoarea lor activitate socială și națională*). Din viața internă a școlii civile de fete din Beiuș demn de remarcat e că aici se aranjează cele mai multe serbări școlare (la Sf. Dumitru, la Sf. Nicolae, în ajunul Crăciunului, la finea anului). Adevă-

*) Capitolul ultim din lucrarea aceasta: „Femeia și limba națională” e cunoscut cetitorilor acestui ziar din nr. 153 anul curent.

De aceea e așa de tare puternică și unitară monarhia, pentru că **sacrificând centralizarea imperială a regiilor să creeze unitatea sufletelor.**

După aceste declarații de importanță capitală pentru evoluția politicii maghiare, respective a situației de fapt publice în viitor, contele Tisza a mai spus unele despre **starea economică** a comitatelor întreierate de dânsul, unde va lua dispoziții să se rebonifice strictețunile pricinuite populației prin trecerea armatelor.

Răsboiul.

Răscoala Burilor.

Rotterdam. — După știrile particulare primite de marii negustori londonezi din Capstadt Burii au alungat pe funcționarii englezi din Heilbronn, Wrede, Frankfort și Wredfort, amuncând în aer totodată, în mai multe puncte drumul de fier între Wredfort și Kronstadt. Burii au pornit deocamdată o luptă de guerilă, trimțând înainte trupe mai mici, la spatele căreora se găsește grosul armatei lor. Bandele Burilor neliniștesc trupele engleze între Lindenburg și Middeburg.

Răscoală în Coreea.

Copenhaga. — După știrile sosite aci în Coreea a fost descoperită o conjurație foarte extinsă. Până acum au fost deținuți și transportați la Tokio un mare număr de conspiratori. Memnțele orașelor din Coreea sunt arhipline de deținuți și executările sunt zilnice. În Coreea de sud indigenii i-au amenințat pe funcționari cu moarte, iar în nordul Coreei se împart proclamații revoluționare. S'au format bande, cari atacă poliția japoneză. Intre revoluționari și artileria japoneză au avut loc ciocniri foarte sângeroase. S'a înființat și o ligă coreeană, care a provocat pe indigeni să se răscoale împotriva stăpânirii tirane a Japonezilor.

Rusia l'a rechemat pe ambasadorul său din Italia.

Budapesta. — (Cu permisiunea comisiei de presă). Din Roma se anunță că guvernul rusesc l'a rechemat pe ambasadorul său dela curtea italiană, contele Krupensky. Cercurile politice sunt de părere că guvernul rusesc n'a fost mulțumit cu activitatea contelui Krupensky și de aceea l'a rechemat.

Lupte pe mare în apropiere de Virginia.

Londra. — „Daily Telegraph” scrie cu datele din 28 Octomvrie, că după cum anunță un marconigram sosit la New-York, la o depăr-

tare de 28 mile maritime, spre sud dela țărmul Virginiei, s'au auzit bubuituri de tunuri grele. Cu câteva ore mai târziu au fost găsite pe țărm ruinele de vapoare și mărfuri. S'a constatat că vapoarele erau din Scoția. În aceeș vreme despre vasele franceze și engleze cari circulau în apropiere dar încă nu s'au întors, nu se știe nimic. Nu e exclus că între vasele franco-engleze și germane a avut loc o luptă, despre a cărui rezultat până acum încă nu s'a putut ști nimic. Autoritățile din Londra refuză a da lămuriri.

Identitate de atitudini între România și Italia.

Vorbind de situațiunea Italiei față de statele balcanice, și în deosebi față de România, ziarul italian „Stampa” se exprimă astfel:

Intre Roma și București ființează o înțelegere tacită, prin care cele două guverne recunoscând identitatea situațiunii lor, recunosc că e nimerit să păstreze și aceeași identică atitudine.

De altfel, purtarea Italiei, deosebit de orice înțelegere cu unii sau cu alții, înfățișează în chip firesc elementul determinant al atitudiniei statelor balcanice neutrale, ceea ce reprezintă chiar o parte din autoritatea și valoarea sa față de marile puteri beligerante.

Fără a gândi să iasă de acum din neutralitate, totuși România începe a-și lămuri situația arătând o mai mare energie față de pregătirile de răsboiu ale Turciei.

Recrutarea contingentelor 1916 și 1917 în România.

București. — *Ministerul de răsboiu a dat către toate corpurile de trupă un ordin circular aducând la cunoștința celor interesați, că prin înalt Decret s'a aprobat ca operațiunile constărilor de recrutare pentru formarea claselor 1916 și 1917 să se înceapă la 15 Nov. a. c. v. și să se termine până la 21 Ianuarie 1915. incl.*

În acest ordin circular se dispune între altele, că dacă eventual s'ar decreta mobilizarea înainte sau în timpul operațiunilor de recrutare, presedintii consiliilor de recrutare, vor fi înlocuiți cu ofiteri superiori comandanți ai părților sedentare ale regimentelor de infanterie, iar aceia ai consiliilor de revizie vor fi înlocuiți prin ofiteri sup. de rezervă disponibili sau din retragere.

Nouii lupte în Serbia.

Budapesta. — Oficial. — *În înaintarea lor trupele noastre spre sud și sud-vest de Sabat au dat din nou de dușman. Atacul început imediat continuă favorabil. În decursul luptelor de pe platoul Romanja am făcut prizoneri 7 ofiteri și 647 soldați, am cucerit 5 tunuri, 3 chesoane, 2*

chipuri și tablouri (geografice, istorice, din domeniul științelor naturale etc.) cari fiind însoțite și de explicațiile recerute mai bine se imprimă în memoria elevelor decât „tabelele atârinate pe pereți. Bătute de pravul și indiferența elevelor”. În grădina apoi „fiecare elevă are un strat, în care-și sădește ce vrea și dispune liber de tot ce se poate produce în el”. Ce bună e și întocmirca aceasta! Așa se pot deda elevele din vârstă cea mai fragedă la muncă independentă și la conducere proprie, calități indispensabile pentru viață. Grăm și noi școlaei acestela să fie isvor nesecat de virtuți casnice și naționale!

(Sfârșitul în nrul viitor).

AVIZ.

Abonații restanțeri cărora li s'a sistat deja expediarea ziarului sunt rugați să-și achite restanțele. Cel ce doresc să continuăm a le trimite ziarul, binevoiască a ne trimite pe lângă restanțele ce li s'a comunicat și abonamentul anticipativ pe cel puțin 1 lună, fără de care plată nu se trimite nimănui ziarul.

Ne adresăm totodată și acelor preștim. abonați, a căror abonament a expirat acum cu finea cvartalului, rugându-i, să nu uite a ne trimite abonamentul pe noul cvartal Octomvrie-Decemvrie, pentru ca și noi să le putem trimite ziarul fără întrerupere.

ADMINISTRAȚIA.

mitraliere, muniții și alte articole de răsboiu. Dela muntenegreni am luat peste cinci mii de vite, pe cari voiau să le ducă din Bosnia cu dânsii.

Atacuri franceze respinse.

Berlin. — Dela cartierul general se anunță: Atacurile noastre la Ypres, spre nord de Arras și spre ost de Soisson înainteză încet, dar cu succes. Spre sud de Verdun și în Vogezi am respins atacurile francezilor. Pe câmpul de răsboiu dela răsărit, nimic mai însemnat nu s'a întâmplat.

GUVERNUL IA IMPRUMUT DE RĂSBOL.

Budapesta. — *Ministrul de finanțe Dr. Teleszky a ținut cu băncile o consfătuire, în care constatându-se timpul de potrivit, în curând ne putem aștepta la împrumutul de răsboiu.*

Diferite.

Roma. — Formându-se noul cabinet italian, doi dintre cei invitați să primească portofoliul, Sacchi și Bisolatti, au respins ministeratul pe motivul că sunt pentru intrarea Italiei în răsboiu. Din aceasta se deduce că regele Emanuel ar fi pentru neutralitate.

Bordeaux. — Ziarul „Times” anunță: Duminică și Luni Germanii au bombardat orașul Reims din nou.

Cristiania. — Anglia a închis Marea nordică cu mine, dela Scoția până la Island, fără să consulte statele interesate.

Londra. — Conan Doyle, autorul renumit al lui Scherlock Holmes, a pornit o acțiune în fa- vorul Germanilor și Austrieilor surprinși de răsboiu în Anglia.

Viena. — M. Sa a decorat cu crucea ordinului Francisc Iosif pe femela Turmann-Wattmann, care alături de soțul ei a luat parte în luptă.

Petrograd. — Tarul va pleca în curând în Varșovia, unde se va încorona de rege al Poloniei și va da un nou manifest.

Berlin. — Principele Ioachim Albert a fost rănit de glonte la piciorul drept, în luptele din urmă.

Constantinopol. — Moștenitorul de tron al Germaniei a trimis lui Enver-pașa următoarea telegramă: Armata a V-a germană și comandamentul ei trimite salut frățesc armatei turcești.

Constantinopol. — În Bagdad s'au alăturat o mulțime de puști de contrabandă la consulatul englez. Anglia s'a fost pregătit de mult.

Constantinopol. — Turcia își va concentra trupele mai întâi împotriva Rusiei. Lupte se vor da în Persia și Afganistan.

Londra. — Turcii întăresc litoralul Asiei-mici prin așezări de trupe. Locuitorii din Smirna se refugiază de teama flotei engleze.

Constantinopol. — În luptele de pe Marea Neagră Rușii au avut pagubă de 80 milioane cor. Turcii au respins cu succes atacul Rușilor la Erzerum.

Cairo. — Turcii au trimis 100 mii de cămille spre granită, ca să poată înainta în desert. Englezii așteaptă atacul pregătit, dacă Turcilor li-ar reuși să înainteze până la canalul Suez.

Berlin. — Consulul englez din Novorsijnski anunță: Crucisetoarele turcești au bombardat portul. Vaporul rusesc „Friderica” a fost scufundat. Paguba e de 4 milioane.

Constantinopol. — Aici se fac mari demonstrații pentru răsboiu. Populația huiduiește pe reprezentanții antantei. În Sevastopol au căzut 117 granate de pe vasele turcești la bombardare. — (A. T. U. — cenzurate.)

at că nu toate serbările acelea au caracterul publicității celei mai extinse, totuș faptul trebuie reținut. Asemenea credem că e bine să se publice și notele de clasificare ale elevelor — și ar fi bine să se publice și în anuarele celorlalte școlae de fete — pentru că darea în vileag a notelor e un stimul mai mult pentru sârzenia elevelor. Forța acestei școlae au fost înă prestatăunile excelente ale elevelor în lucrul de mână, făcute sub conducerea iscusitei profesoare dsoara *Elisabeta Butean*, de prezent directoara școlaei normale (preparandii) de fete din Lugoj. Consemnarea lucrurilor de mână — cu totul 718 lucruri de mână — publicată în anuar la pag. 135 poate da o idee despre ceea ce s'a lucrat aici și celui ce n'a avut fericirea să le admire la expoziția aranjată cu ele la sfârșitul anului școlar.

3. Școala civilă de fete din Arad are anuarul cel mai drăgălas și mai simpatic, adevărată drăgălășenie de fecioară îmbrăcată cu hăinuțele cele mai frumoase ce le are. Partea primă a anuarului o constituie cronica anului școlar care este foarte bogată, fiindcă anul școlar trecut s'a inaugurat noul edificiu al școlaei. Sunt cunoscutute toate momentele acelor frumoase serbări de inaugurare și din acest ziar. Reimprospătăm aci numai dorința aceea a părintelui episcop dela Arad, ca noua școală de fete să contribuie și ea la combaterea luxului care ruinează tot mai mult neamul și care se poate asemăna „cu fiara numită vasilic, care fără să se atingă de om îl omoară numai cu privirea ochilor”. — Școala cea nouă, cu pavilioanele, curtea, grădina și capela ce o are e descrisă cu condei maestrul de d. director al școlaei, Victor Stanciu. Remarcăm din avantajele noiei școlae sala de demonstrat, unde cu ajutorul unui schiopticon se proiectează pe perețe tot felul de

† Dr. Fabiu Bontescu.

Arad, 5 Noemvrie.

A murit un soldat adevărat, spune comunicatul militar al regimentului.

Nu, a murit un erou român, spunem noi frații de sânge ai lui Dr. Fabiu Bontescu, care prin moartea lui, el, împreună cu mie de vieți stinse ale eroilor noștri, acolo pe câmpul de luptă în Galiția sau în Serbia, și prin sângele lor scump nouă au pecetluit zapisul nostru cu puternicii acestei țări, cărora la vremea sa le vom aduce aminte și-i vom face să audă gemetele... noastre și să svânte lacrimile celor... mulți, cari însetează după sfânta, egalitate și dreptate....

Sublocotenentul Dr. Fabiu Bontescu a murit în spitalul din Chyrow, în urma unei răni mortale primită pe câmpul de luptă.

Iată prin ce cuvinte frumoase dar duiioase d. sublocot. **Stefan Boeriu**, dela reg. 16 de infanterie anunță distinsei familii Bontescu din Hațeg moartea înstrăinatului lor fiu și frate:

— *In liniștea serii line, în bubuitul îngrozitor al tunurilor și al mitralierelor, fără mult șgomot, la un mănunchiu de raze de lună, jumătate ascunsă după un noruleț și îmbrobodită în ceață, și ieșind din când în când să mai lumineze un moment corpul rece și neînsuflețit al prietenului iubit Fabi, — i-am tăcut azi, în 24 Oct. n. 1914, prohodul, așezându-l într'un mormânt separat, în grădina liceului iezuit din Chyrow.*

El doarme înconjurat de sutele de ostași înmormântați în groapă comună în această grădină, întocmai cum era înconjurat și când era în viață, de toți câți îl cunoșteau.

Departa de cei mai dragi ai lui, străin în țară străină, — i s'a tăcut țigui o înmormântare — după împrejurări — după toată legea creștinească. Nu a mormântului și nepomenit de rămen. La prohodit părintelului Ion Novac, cântărea fiind un volnic din compania mea, Ion Buta. Feciorii mei i-au împletit o cunună de brad și cu flori, iar cununa i-au așezat-o pe crucea mormântului lui, care poartă următoarea inscripție, în nemțește:

Hier ruhet

DR. FABIU BONTESCU

Fähnrich des k. u. k. Infant. Reg. No. 64.

Vă comunic, că la înmormântare a luat parte între alții, și medicul șef al spitalului, sublocot. Dr. Liviu Turcu din Sibiu, ofițerii străini și feciori de-ai noștri. Dr. Turcu a fost de altfel la patul lui Fabiu când a închis ochii.

În posesiunea acestei sguuitoare știri, nemângăiata familie a lansat următorul anunt funebrel:

Cu sufletul copleșit de durere aducem la cunoștința tuturor rudeniilor și prietenilor, că iubitul nostru fiu, frate, cumnat și unchiu

Dr. Fabiu Bontescu

advocat în Hațeg și cadet r. al reg. c. și r. 64 de inf. mort pe câmpul de luptă, a fost înmormântat la 24 Oct. st. n. în grădina gimnaziului iezuit din Chyrow (Galiția).

Hațeg, 3 Noemvrie 1914.

Maria Bontescu n. Barițiu, mamă. Dr. Victor Bontescu, Virgil Bontescu, Veturla Dr. I. Papp, frați și soră. Dora Dr. V. Bontescu n. Vula, Dr. Ioan Papp, cumnați. Pavel Papp, Doina Papp, Doina și Lia Bontescu, nepoți.

Odihnească în pace!

INFORMAȚIUNI.

Arad, 5 Noemvrie 1914.

Regimentul de infanterie 41. Dintre regimentele, cari s'au distins în chip deosebit pe câmpul de onoare în Galiția și Bucovina a fost și regimentul de infanterie 41, regimentul de casă al Cernăuțului. Presa monarhiei a remarcat în cuvinte elogioase eroismul cu care s'a luptat acest regiment și ziarul creștin-social din Viena „Deutsches Volksblatt” a eternizat într'un articol intitulat „Der Wettstreit der Tapferkeit” vitejiile soldaților din regimentul bucovinean. Privitor la naționalitatea feciorilor,

din cari se compune acest regiment, presa a publicat date greșite, ceea ce l'a îndemnat pe deputatul bucovinean M. Chisanovici să adreseze ziarului „Deutsches Volksblatt” o scrisoare de rectificare, în care spune între altele:

„Ca Român mă simt de asemenea îndemnat să rectific pasajul articolului în care vorbiți despre naționalitățile reprezentate în acest regiment.

In regimentul de infanterie 41 Români sunt reprezentați nu cu 40 ci cu aproape 80 de procente, fiind recrutat acest regiment din ținuturile sudice ale Bucovinei, locuite covârșitor de Români. Celelalte 20 procente le dau celelalte reșe de popoare cari trăiesc în Bucovina, în cea mai mare parte coloniști germani. Rutenii cari locuiesc în nordul Bucovinei dau contingentul regimentului de infanterie 95. Regimentul 41 e în consecință regiment românesc.

Cred de necesară această constatare pentru că doresc peste tot ca să se constate că Români cari trăiesc în Austro-Ungaria în acest războiu, nu numai își fac, ca în totdeauna datori față de stat, ci luptă cu o însuflețire cinstită și nemărginită pentru împărat și patrie. Aceasta se poate vedea nu numai din eroismul regimentului de casă al Bucovinei, lăudat în numărul articol, ci și din faptul că din cei 30.000(?) Români cari trăiesc în Bucovina nu mai puțin de 5000 Români s'au anunțat ca voluntari în armată și stau acum de fapt pe câmpul de război, ca soldați regulați iar nu ca „legionari”.

De aceeaș însuflețire pentru domnitor și Monarhie sunt stăpâniți — fără excepție — și Români din Ungaria”.

D. Gherasim Serb și soția precum și d. George Popovici cassier la „Victoria” și soția dșale, au dăruit 20—20 coroane pentru familiile soldaților plecați în război, ca răscumpărare de cununi pe sicriul răposatei dșoare Georgina Selegian din Talpos.

† Nicolae Bufta, notar comunal în Covăsint, după un morb scurt a decedat în 20 Octomvrie (2 Noemvrie) 1914, în vârstă de 63 de ani. În mormântarea a avut loc în cimitierul bisericii române gr. or. din Covăsint, Mercuri în 22 Oct. (4 Nov.) 1914. Odihnească în pace.

Rog pe toți aceia, cari știu ceva despre Ioan Petra, ofițer în regimentul 62, compania VI-a, să-mi comunice adresa. În 2 Octomvrie era în nordul Ungariei și de atunci n'a mai dat semn de viață.

Nina Petra

Pe 2311—2

Belényes (com. Bihor)

x „Borászati Lapok”, această cunoscută revistă de specialitate în Ungaria într'un articol intitulat „Oltványtelepek” aduce laude pepineriei de ulțoi de vie de pe Târnavă a lui Caspari Frigyes, în Medias (Medgyes) și aduce mai multe fotografii. Cereți admirabilul și bogatul preț curent al acestei firme, care vi se trimite gratis și franco.

AVIZ.

Spre orientarea publicului din România relativ la abonamentele cu cari vor să se onoreze, la achitarea lor etc., facem cunoscut, că, pentru a înlesni raporturile, d. ing. GR. DABIJA, din București, str. Rumeoara 23, este reprezentantul nostru administrativ, dispunând pentru întreaga țară de o organizație excelentă pentru care și asumă oată răspunderea.

DIRECTIUNEA.

ANUNȚURI

SE PRIMESC CU PREȚURI
MODERATE LA ADMINISTRA-
— — ȚIA ACESTUI ZIAR. — —

TELEFON: 750.

Regele Bulgariei în Tracia. Se anunță din Soifa: Călătorind în Tracia regele Bulgariei a întâlnit fugari greci cari de câțva timp vin numărându-se pe teritoriul bulgar gonit fiind de Turci și a dat 500 franci ca să-și cumpere pâine și carne unor săraci cari așteptau la Dedeagaci să fie transportați în Grecia. Acest act de milă al regelui a impresionat adânc pe Greci. (Agenția bulgară.)

x **Nouă berărie și ospătărie** se va deschide în Arad, str. Eötvös, lângă farmacia Rozsnyai, restaurată și mobilată radical. **Deschiderea va avea loc în 31 Oct. n.** Mă voi nizu totdeauna să servesc mușterii cu **beuturi curate și bune, mâncări reci și calde gustoase**, pentru ca în modul acesta totdeauna să posed încrederea on. mușterii. Zilnic bere „Fővárosi Mátyás királysör”.

Vipt se dă și acasă cu preț moderat. Incăperi speciale pentru societăți. Roagă binevoitorul sprijin: **Mojzes Ferencz**, fostul conducător la „Lloyd” și „Panonia”.

Ultima oră.

LUPTE CRÂNCENE LÂNGĂ ROUSSELAERE.

Rotterdam—Andenberg. — Lângă orașul Rousse-laere, în Fiandria de vest, de trei zile se dă o luptă extrem de crâncenă între trupele germane și armatele aliate. Aci se dau și lupte de aeroplane. Aeroplanelor germane când sunt atacate se apără prin aceea că aruncă bombe de fum și astfel se fac invizibile.

LUPTĂ NAVALĂ.

Berlin. — În 3 Nov. flota germană a atacat cuirasatul englez „Haleyon”. Acesta primind ajutoare, vasele germane s'au retras.

INFRÂNGEREA RUȘILOR ÎN CAUCAZ.

Constantinopol. — Dela cartierul principal otoman se anunță: Rușii își întăresc pozițiile la graniță, dar dela Ischam i-am respins. Pierderile Rușilor sunt mari. Dispoziția și moralul trupelor noastre sunt excelente.

INCEPEREA OSTILITĂȚILOR ÎNTRE PERSIA ȘI RUSIA.

Frankfurt. — „Nowoje Wremja” e informat că seicul Abdullah a sosit cu 3000 cavaleriști persieni la Urnia.

POSTA ADMINISTRATIEI.

„Casina din Tilișca” abonamentul D-v. a fost plătit până la 1 Iulie a. c. Aceți restanță 3 cor. și 20 fileri.

Ioan Costa, Cocioaba. Listele soldaților răniți se pot căpăta nu la noi ci la adm. Foi Popul Român, Budapest, VII. Ilka u. 36.

Adrian Neagoe, inv. Buzd. Am primit 7 cor. abonament până la 30 Noemvrie a. c.

Dr. Nicolae Stanilă, Cartag. Am primit 7 cor. abonament până la 31 Ianuarie 1915.

Silviu Bichicean, Nereu. Am primit 14.20 cor. abonament pe sem. II. a. c.

Alexandru Jucu, Răchita. Am primit 4.80 cor. abonament până la 31 Dec. a. c.

Iosif Mercea, Pola. Am primit 12 cor. abonament până la 31 Decemvrie a. c.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Loc deschis. *)

PROVOCARE.

Conform decisului Nr. 25/1914 al com. par. gr. ort. rom. din loc, din nou se provoacă învățătoarea Ana Ivan-Sebeșan ca cel mult până în 8 Noemvrie n. a. c. inomis să-și reocupe postul învățătoresc că la caz contrar se consideră de abzisă.

Sajtény (Seitin) la 4 Nov. n. 1914.

Petru Nemet,
cond. of. par.

Georgiu Siclovai,
preș. com. par.

Demetriu Micu,
not. com. par.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacția nu ia răspunderea.